

Munkaterv egy esztendőre

Célok a Felszabadulás Tsz-ben

Év elején minden termelőszövetkezetben beszédtema a tervezés. Találkoznak a tagok, majd közgyűlésen megvitatják, hogyan is gazdálkodnak az esztendőben. Változik-e a vetésszerkezet, miben tér el a gazdálkodás a tavalytól? A korábbi esztendőben gyakran tapasztalhattuk, hogy a tervek készítésekor nagyon óvatosan járt el a vezetőség. Előző évben akár rekord is született egy németiik növényfeleség termesztésénél, mégis nagyon alacsonyra tervezték a termésátlagot. Biztos, ami biztos — jelszóval. Kicsit arra is gondoltak, a terv túlteljesítése mindig jó, több haszonnal, nyereséggel és prémiummal jár.

Az idei termelési terveket nézegetve szembetűnik például a szegedi Felszabadulás Tsz precíz, alaposan megfontolt és többször átgondolt termelési és pénzügyi terve. Pedig lényeges változtatásokat is lehet felfedezni a szerkezetben. Hogyan is gazdálkodnak december végéig?

Tavaly tovább egyszerűsödött a vetésszerkezetük. Lényeges változás, hogy az idén zöldsorból nem természetesen. Részben gazdasági okokból, részben pedig munkaszervezési okokból. A közelmúltban elkészült és átadott lucernaliszt-üzemünk a gépi és a kézi munkaerőt lekötö, és így egyidőben a borsó betakarítását és cséplését nem tudnák megoldani. Különben is ennek a pénzes növény termesztésének speciális betakarítógép-igénye van — Orosházán és Felsőnyomáson igen drága nyugati gépeket vásároltak — s ezeket a gépeket más növények termesztésénél használni nem tudják a Felszabadulás Termelőszövetkezetben. Az sem közömbös, hogy a felvásárlási ár — a térsz számítása szerint — alacsony. Az utóbbi évtizedben nem történt átrendezés, ugyanakkor minőségi követelményeket szigorítottak, viszont a növényvédő szerek ára, a gépek ára és a műtrágyák ára emelkedett.

Az egyszerűség meglátszik az idei tervekben is. Több szántóföldi növény arányában változtattak, hogy a munkacsúcokat csökkentik, és a meglévő gépparkot jobban kihasználják. A szigorú önköltség-számítás is indokolta ezeket a változtatásokat. Így a búza vetésterületét növelték 185 hektárral, a kukorica területét pedig csökkentik 115 hektárral. A növénytermesztési ágazatban a rizs veszteséges, s az idén is, a tervezett átlagtermés mellett, az marad. Szóba jött már, hogy kiküldjék a vetésszerkezetből a más növényvetés helyett, ami a talajviszonyok mellett gazdaságosabb. Még azért ragaszkodnak hozzá, mert a rizstelepeket berendezték és több száz holdnyi területen új kultúrát meghonosítani nem könnyű dolog.

A kertészet vetésszerkezte változatlan. A részes paradicsompaprika mellett részes fűszerpaprikát terveznek 17 hektáron. Ez a minimális módosítás. A betervezett átlagtermések magasabbak a tavalyi átlagterméseknél. Így kukoricából 52 mázstát terveztek hektáronként, lucernából pedig 87 mázstát. Ezt kukoricánál a magasabb térszámmal és a jobb területi elhelyezéssel akarják elérni. Lucernánál a növelés alapja, hogy fiatal és jól beállott táblákkal rendelkezik a közös gazdaság. Ugyanakkor a lucernaliszt-üzem megindításával folyamatosabbá válik a kaszálás.

Az állattenyésztési tervükben meghatározták a tennivalókat, hiszen az új sertés-

telep üzemeléséhez tenyészanyagra van szükség. A hízott sertés értékesítése változik, többet adnak el 1300 elarabban. Az országos szarvasmarha-program keretében a Felszabadulás Tsz-ben az intenzív tejelő tehén-típusra térnek át, amelyet magas hozamú tejhasznosítású szarvasmarhák vásárlásával és keresztesítésével valószínűleg meg. Pár év múlva a klinikákat, kórházakat, csecsemőotthonokat, alacsony csíratartalmú tejjel látják el.

Gondot okoz az is, hogy az idén befejeződik a sertéstelep építése, tehát már most készülhetnek a jövő évi betelepítésre. A tenyészanyagot az NSZK-ból vásárolták.

A termelőszövetkezet az idén 4215 hektáron — szántóterület — gazdálkodik, ebből 638 hektár háztáji. Búzából 35 mázstát, takarmánygabonából 28, egy nyári szá-

lasból 156 mázstát termést terveztek hektáronként.

Az árbevételi tervében eladási áron számítva növénytermesztésből 19 milliót, szarvasmarhák tenyésztéséből 9 milliót, állattenyésztésből 24 milliót terveznek. A lucernaliszt-készítő üzem 8,5 milliót hoz a közös kasszába. Összesen az árbevétel meghaladja a 91 millió forintot. A közös gazdaság 7 millió 700 ezer forint nyereséget tervez.

A terv törvény. A terv azonban csak terv. Annyit ér, amennyit megvalósítanak belőle. A valórávást azonban emberi szubjektív mozzanat is befolyásolja. Tény azonban, hogy a Felszabadulás Termelőszövetkezet egész évi elkövetkezendő munkájának, a részközgyűléseken elfogadott, termelési terv határozza meg az értelmét. Idő bőven van.

Sz. L. I.

Ásatások

Somogy megye középkori székhelye az Árpád-kori történelmi kulcsfontosságú helye. Koppány vezér itt építette ki nemzetiségűi várát, a később a Szent István által szervezett megye székhelye lett. 1091-ben, hatalmas templom és kolostor is épült itt. Ezt csaknem harminc évvel át Dél-Franciaországból hozott francia bencés szerzetesek birtokolták. A várat a törökök is épségben hagyták, falai még a XIX. szá-

zadban is álltak. 1823-tól azonban rohamosan pusztult az erőser és a század végére romhalmazzá vált.

Dr. Bakay Kornélnak, a Somogy megyei múzeumok igazgatójának vezetésével tavaly kezdődtek itt az ásatások. Napvilágra került a bazilika és a kolostor, amelyek vízgyűjtőjében sok érdekesség leletet találtak. Az ásatásokat májusban folytatják a kolostor feltárásával. (MTI)

Péter László

Irodalmi emlékhelyeink

17.

Írók az államfogházban

1890. május 1-én a Vasas Szent Péter u. 17 —19. sz. alatt új börtöntípus nyílt meg: az államfogház. Párba-játszó és politikai jellegű bűncselekményekért csukták be ide az elítélteket. A büntetés itt alig állt másból, mint a szabadságnak kiméletes elvonásából. Nappal a foglyok érintkezhetek egymással, kocsót hozathattak be, csupán éjjel voltak elkülönítve.

Ki gondolná a galamblelkű Gárdonyi Gézáról, hogy ifjú szegedi újságíróként két ízben is párba-jozott, s ezért kétszer is meglakta a Vasas Szent Péter utcai „közintézményt”? Pedig így volt. A Szegedi Paprika c. előlapban egy versével kigúnyolta May R. Miksa szegedi bankárt, mire ez bepörölte a fiatal újdonsázt. Ügyvédje, Kókay István a tárgyaláson sértegette Gárdonyi lapját. Erre Gárdonyi a Szegedi Híradóban most meg Kókayt figurázta ki. Kókay párba-jra hívta Gárdonyit. 1890. január 18-án délután fél kettőkor volt a kardpárba-j a Sörház utcai kaszárnya vívótermében. Kétszeri összecsapás után mindketten megsebesültek. Gárdonyit, mivel a szeme fölötti sebből a vér a szomébe folyt, harcképtelenné nyilvánították. Tizennégy napj államfogházat kaptak a párba-jozó felek. Gárdonyi 1890. augusztus 2-án vonult be. Kedélyes, kártyázással töltött napok voltak. Mj sem jellemzőbb, hogy ő még a fogház lakója volt, de élményeiről már cikksorozat indult a Naplóban. (Mert ekkor már ennek volt munkatársa.)

Második párba-jaja Ujlaki Antallal esett. A Napló 1890. július 16-i számában egy Fortgang nevű csavargóról írt. Ujlaki — azelőtt Fortgang volt — magára vette a dolgot, párba-jra hívta

Gárdonyit. Erre a Hungária szállóban került sor július 19-én, délelőtt 10-kor.

Ujlaki közben elesett, de Gárdonyi ezzel mit sem törődve tovább vagdalkozott, s még a vállán is megsebesítette ellenfelét. A segédek közbeleptek, ám a megvadult Gárdonyi még őket is megsebesítette. Ujlakit eszméletlenül szállították el. Gárdonyit most egy hónapra ítélték. 1891. április 10-én újból bevonult az államfogházba, de most már nem volt olyan kedélyes. Cikküket írj újból, de korántsem oly vidáman. Május 10-én szabadult, s kevéssel utána, július végén kilépett a Napló szerkesztőségéből, elment Szegedre, Aradra. (Utóda a Napló szerkesztőségében Tömörkényi lett.)

Párba-játszóként ült itt 1892-ben Bródy Sándor, 1908-ban Vértessy Gyula, 1912-ben Molnár Ferenc és 1902-ben Ady Endre.

Ady még 1899. május 4-én párba-jozott Debreceben Geréby Pállal, akivel egy színházi előadásán összeshóllalkozott. Hosszú eljárások után emelkedett jogerőre a bírói ítélet: öt napi elzárás Ady 1902. július 19-én Nagyváradról jött Szegedre büntetésre letöltésére. 25-én már megjelent az első cikke az államfogházról Uri rabok címmel a Nagyváradj Naplóban. „A szegedi államfogházban — kezdj — kivételesen élénk mostanában az élet. A kánikulát használja föl a legtöbb elítelt a kényszerű hűsölésre.” Cikkében fölöröla „a Vasas Szent Péter utcai palotának” érdekesebb lakóit, különösen a bihariakat, váradiakat. Másnap külön cikkben méltatja Pálffy Antalnak (1829—1907), a testi erejéről és fuffangos eszejárásáról egyaránt legendás híró alsótanyai kapitányának mecénási tevékenységét: ő visz be az államfogház rabjainak újságot, bort (gyógyszer fölirattal!), s közvetít minden érintkezést a külvilággal. Egy harmadik cikkében fogolytársáról, Novákottról, a fiatal román nemzetiségű agitátorról tudósít. Egy negyedikben a Szeged és Vidék vezércikkével vitakozott. Pálffy bátyáknak különben később is szerep jutott Ady életében: 1903-ban 200 koronát küldött a nagyváradi Szigligeti Társaságnak a letöbbsz vidéki újságíró jutalmazására. A „Pálffy-díjat” Ady kapta!

Hegedűs Nándor azt is följegyezte, hogy Ady akkori szerelme, Rienci Mária mindennap rövid táviratot küldött Adynak a fogházba, ezzel a szöveggel: „Imád Mária!”

Nem ilyen kedélyes volt a nagy szlovák frónak és költőnek, Svetozár Hurban-Vajanskynek (1847—1916) szegedi fogsága. Mint a tőrőcszentmártoni Národnie Noviny (Nemzeti Újság) szerkesztője a szlovák nemzeti mozgalmak vezéralakja lett. Egy cikke miatt egyévi állam-

Együttműködés a fiatalokért

Együttműködési megállapodást kötött a népfrent és a KISZ Szeged városi bizottsága. A kölcsönös segítség és a népfrent fiatalítását és az ifjúság sokoldalúbb nevelését egyaránt szolgálja. Nemcsak a KISZ-tagokat, az úttörőket is.

Fontos feladatának tartja a KISZ — mint az ifjúság politikai szervezete — a politikai nevelőmunkát: a partikájának ismertetését, az aktivitás kibontakoztatását. Az ifjúságpolitikai határozat megvalósítása érdekében támogatja a népfrent munkáját, védi az ifjúság érdekeit, törvény adta jogainak gyakorlását.

Az együttműködő szervezetek közös és önálló politikai munkával sokoldalúan tájékoztatják a fiatalokat a szocialista építés eredményeiről, távlatairól és Szeged közelebbi és távolabbi terveiről. A KISZ városi bizottsága megismerteti az ifjúsággal a népfrentmozgalom célját, tevékenységi formáit, a népfrent városi bizottsága pedig — társadalmi célkitűzéseinek megfelelően — saját eszközeivel segíti a KISZ-t feladatai megvalósításában.

A közéletre nevelést szolgálja, hogy a népfrent városi bizottsága bevonja a mozgalmi munkájába a fiatalokat. Ezzel egy régióba való feladatát teljesíti: növeli számarányukat a városi, kerületi, körzeti népfrentbizottságokban és a különböző munkabizottságokban. Fontos szerep vár a KISZ-istárra a tanácsvázlasztások előkészítésében, megrendezésében, az első választók felvilágosításában is.

A szocialista hazafiaságra, internacionalizmusra nevelés érdekében mindkét bizottság igyekszik megismertetni a fiatalokat hazánk történelmével, haladó hagyományával, a forradalmi munkás-

mozgalommal, a proletár nemzetköziséggel. A népfrent honismereti bizottsága sokat tud segíteni ezen a téren a KISZ-nek. Ezenkívül támogatja a külföldi testvérkapcsolatokat, baráti találkozókat, békegyűléseket szervez, és segíti a KISZ hasonló rendezvényeit.

A két bizottság igyekszik segítséget nyújtani a fiataloknak a tanulásban és a szabad idő hasznos eltöltésében is. A szülői munkaközösségekkel közösen törekednek az iskolai és a családi nevelés egységének megteremtésére. Az ipari üzemek és a szakmunkásokból intézetek közötti szorosabb kapcsolat kiépítésén is munkálkodnak. Akcióit indítanak a tanyai iskolák villamosítására, a felszerelések javítására. Segítik a megyei pályaválasztó intézet tevékenységét, és a JATE KISZ-bizottsága által a fizikai dolgozók gyermekei részére szervezett felvételi előkészítő tanfolyamokat.

A népfrent városi bizottsá-

ga lehetővé teszi, hogy a fiatalok bekapcsolódjanak művelődéspolitikai tevékenységébe, részt vegyenek kulturális rendezvényein. A két bizottság megállapodott, hogy a lakónegyedekben ifjúsági klubokat hoznak létre. A népfrent támogatja a KISZ ifjúsági parkkal, ifjúsági házzal, ifjúsági sportteleppel kapcsolatos terveit. Az együttműködés kiterjed a játszóterek és a sportolásra alkalmas kispályák előfésére hirdertett akciókra is.

Szeged városfejlesztési munkáiban, a társadalmi munkaakciókba is igyekeznek minél több fiatal bevonni.

Az együttműködés mindkét szervezettől összehangolt tevékenységet kíván. Hogy a tervek miként válnak valóra, az a jövő kérdése. Egy eltelével a két városi bizottság testületi ülésen számol be a tapasztalatokról, az eredményekről, és akkor válik el, hol szorul esetleg módosításra az együttműködési megállapodás.

Rendhagyó telek

Az idei tél — még akkor a naplóírásra. 1876 karácsonis, ha számításba vesszük, hogy jöhettek kései fagyok — jóval melegebb volt, mint a sok évi átlag. Az időjárás krónikák azt mutatják, hogy a majdnem hőmérséklet nem egvedülálló dolog hazánk időjárás történetében. Réthly Antal professzor két-kötetes munkája az 1700 előtti évekbeli hoz több példát. 1563 decemberében Pozsony megyében jegyezték fel derült, meleg napokat és enyhé esőt. 1564 tele szintén enyhé volt. Szeszélyes decemberről számol be Thköly Imre, aki időt vett magának rendhagyó.

fogházra ítélték. 1893 áprilisában kezdte meg büntetésre letöltését. Április 2-án Szegedi telehold — Improvizáció a rácsos ablak mögött címmel írt verset:

S a drága lelkek testvér közelsége,
a gyermekek s a hitves hogy hiányzik...
Köröttem állásig egyhangú képe,
s az álarcán a hazugság kilátszik...
A gondolat se moccan, néma töle,
undorra fullad kis szikrák már.
Csak engedelmesen figyel az óre,
míg hosszú órák végteleje vár.
(Németh Ferenc fordítása)

Maga vallotta meg, hogy az első magyar paraszttal akkor találkozott, amikor ide utazott. Egyébként április 27-én a Szegedi Híradóban megjelent magyar rabtársának, Fataj Sándornak Hurban Svetozár Vajanszkihoz című verse:

A békesség örök homában
Egyé lesz mind a két sorog,
Amelynek földi táborában
Küzdöttek bész ellenfelek.
— — —
A hon, ahol mi összejöttünk,
A múzshon, a szent berek;
Az „ember” elmaradt mögöttünk;
Póstatárs, közszoetelek!

Ady levélben köszöntötte a szegedi államfogházban raboskodó Goga Octavian (1881—1938), a román nemzeti mozgalom vezetőjét, a későbbi miniszterelnököt, a neves író. Goga 1912. március 13-án így válaszolt: „Magányomban, hol a hivatalos Magyarország küldött, és övéim egy része fájó közönytől kísért, nemes barátságának jelei nagyon kellemesen érintettek. Mihelyt szeret tehetem, eljövök Budapestre, hogy kezét szoríthassam.” Később valóban találkozott. Goga vette meg Adyék csucsi kastélyát is. Jobboldali nézetei ellenére Ady költészetének híve és romániai tolmácsolója volt.

Ady Kun Bélát is köszöntötte a szegedi államfogházban. Kun Béla 1907 november 16-tól 1908. május 16-ig volt a Vasas Szent Péter utcai ház foglya: a kolozsvári törvényszék 1907 májusában nyolc hónapra ítélte a sztrájkoló építőmunkások mellett, a hatóságai terror ellen éles szavakkal állást foglaló füzetéért. Huszonegy éves volt mindössze, de már neves publicista, a függetlenségi tábor és a szocialista mozgalom harcos tollfogatója. Kun Bélának a Népszava szerkesztőségében dolgozó Marton Istvánhoz a szegedi államfogházról írt keltezetlen levélben ezt olvassuk: „El sem képzelheti, mit jelent nekem a levél, nem is alköthát magának arról fogalmat, hogy mint esik itt az embernek, ha látja hogy van valaki, aki nem hagyta el. Ön és Ady Endre azok, akik megemlékeztek rólam rabságomban.”